

elettyä elämää

KOTISEUTUKIRJA VI JURVA

Jurvalaisen ampumahiihdon historiaa

Jouni Rinta-Keturi

Ampumahiihto on varmasti yksi tunnetuimmista asioista, joista Jurva maassamme tunnetaan. Mutta mistähän ampumahiihto on Jurvassa oikein saanut alkunsa? Ja mitä vaiheita vuosikymmenten aikana on ollut? Siinä kysymyksiä tämän artikkelin taustalta.

Jurvalainen ampumahiihto voidaan karkeasti jakaa kahteen osaan. Suojeluskunta-aika ja Jurvan Urheilijain aika.

Suojeluskunta-aika

Ampumahiihto lajina pohjautuu hiihtämiseen ja ammuntaan. Nämähän ovat yhdistyneet jo miesten talvisilla riistaretkillä, kun perheiden pöytiin hankittiin ruokaa syötäväksi. Suksilla tehtiin pitkiäkin retkiä ja ase kulki hiihtäjällä mukana. Ohilaukauksen sattuessa seurauksena oli "sakkokierroksia", kun kohteena ollut riistaa lähdettiin jäljittämään uudelleen.

Ampumahiihto on selkeästi sotilaslaji. Lajin juuret ovat syvästi maanpuolustustyössä. Jurvaan viriteltiin omaa suojeluskuntajärjestöä marraskuun 8. päivänä vuonna 1917, "kaikkea sitä vaaraa vastaan, mikä meitä suomalaisia pian ehkä voi kohdata", kuten kunnallislautakunnan esimies Heikki Peura avauspuheessaan lausui. Kun Kirkonkylässä vielä meinailtiin, Närviyoella ryhdyttiin sanoista tekoihin. Närvijokelaiset perustivat oman suojeluskuntansa vajaan kaksi viik-

koa myöhemmin, 20.11.1917. Karkeasti ottaen suojeluskunnilla oli kolme päätehtävää: huolehtia sotilaallisesta koulutuksesta, urheilu- ja liikuntakasvatus sekä viranomaisavun tarjoaminen. Suojeluskunnilla oli myöhemmin velvoite huolehtia myös sotilaspoikatoiminnasta.

Ammunta oli suojeluskuntatoiminnan kulmakivi. Jäsenistöä ei tarvinnut juurikaan houkutella ampumaharjoituksiin tai kilpailuihin. Taisipa joku liittyä suojeluskuntaan sen vuoksi, että sen kautta pääsi ampumaan ja kilpailemaan. Jurvassa hankaluuksena oli aluksi aseiden ja patruunoiden vähyys, mutta ongelma alkoi väistyä 1920-luvun puolivälissä. Väinö Hahto oli ensimmäinen jurvalainen, joka voitti piirin ampumamestaruuden, yleismestari v. 1928. Joukkuemestaruudet tulivat Jurvaan kiväärin kouluammunnassa 1927, kiväärin kenttäammunnassa 1928 ja kiväärin yhdistelmäammunnassa 1928. Jurvalaiset tiedettiin piirissä erityisen hyväksi ampujiksi noista vuosista sotavuosiin saakka.

Sarvijoen suojeluskunnan poikaosasto, Sotilaspoikajoukkue, voitti puolestaan sotilaspoikien piirinmestaruuden pienoiskivääriammunnassa sotavuosina. Kyseessä oli joukkuekilpailu, jossa ammuttiin 10 laukausta pienoiskivääreillä. Tuolloin henkilökohtaisessa kilpailussa sarvijokinen Kalevi Kinnari sijoittui toiseksi.

Suojeluskunnan talo Vainionpäänloukolla. Kuva E. M. Reini. Om. Kalevi Parkkamäki

Ampumahiihto eli hiihtoammunta sopi mainiosti suojeluskuntajärjestöjen urheiluohjelmaan. Siinä yhdistyivät tärkeät maanpuolustuksen perusasiat, hiihto ja ammunta. Ampumahiihto toi vaihtelua myös tavalliseen ampumaharrastukseen. Ampumahiihto sai Suomessa alkunsa puolustusvoimien ja suojeluskuntien kisoista. Aluksi kilpailijoiden paremmuus ratkaistiin hiihdossa ja ammunassa erikseen, vaikka ammunnat tapahtuivatkin hiihtotaipaleiden välissä, kunnes vuonna 1926 siirryttiin yhteispisteytykseen. Alkuvuosina aseensa sai valita vapaasti, mutta vuodesta 1925 sallittiin vain suojeluskuntajärjestön viralliset kiväärit. Sittemmin kivääreiksi vakiintuivat "lotta-kivääri" ja "pystykorva". Ammunnat suoritettiin makuulta ja tauluina olivat joko pää- tai rintakuviot. Ampumatkat saattoivat olla epämääräisiä, joten haastetta kilpailijalle aiheutti matkan arvioi-

minen ennen laukauksia. Vähälumisina talvina on ampumahiihdon sijasta käyty ampumajuoksukilpailuja, todennäköisesti kesäisin.

Jurvan suojeluskunnan papereista ilmenee mielenkiintoisia asioita ampumahiihtoonkin liittyen. Vuosikertomus vuodelta 1924 kertoo muun muassa:

"... on päätetty tehdä kolme ampumarataa kunnan alueelle. Yksi on jo valmiina ja toinen, joka tulee suojeluskunnan keskusampumaradaksi, siis suurempi muita ratoja, on myös työn alla. Tämä rata on Järvenpään Ns. urheilukentän vieressä ja on sen vuoksi edullisessa paikassa, että esim. kesällä voi järjestää ampumakilpailuja urheiluharjoitusten tai kilpailujen yhteyteen. Kolmatta patteria ei ole vielä alettu tehdä, mutta se on ensimmäinen päivän kysymys, kun vaan on paikka ratkaistu."

“S-kunnan voimistelu- ja urheilupuoli on ollut koko vilkasta. Kevättalvella oli s-kunnalla useammat hiihtokilpailut oman s-kunnan keskuudessa. Kilpailtu on esim. kahdesta kiertopalkinnosta kyläkuntain kesken, nim. hiihtoammunnassa ja 40km viestihiihdossa (8x5).”

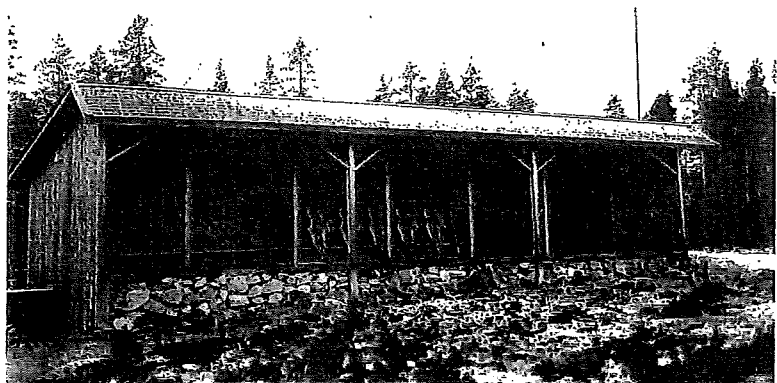
Samana vuonna Jurvan suojeluskunnan esikunnan kokouksessa 28.12.1924 oli päätetty, että: “Yrjö Pukkalan ja V. Mäntylän huoleksi annettiin ampumaradan paikan valitseminen Närvijoelle.”

Vuodelta 1925 on maininta: “Samoin järjestettiin oman s-kunnan kesken ammuntohiihtokilpailut, jonka voitti Kirkonkylän kyläosasto.” Seuraavana vuonna mainitaan: “Suojeluskunnan aseistukseen saatiin tuntuvaa lisäystä 1926, ja tämä näkyi heti ampumatoiminnan runsaana lisääntymisenä.”

Vuonna 1927 Jurva voitti Suupohjan rykmentin talvikilpailuissa suojeluskuntien välisen hiihto-ampumakiertopalkinnon, mutta kyseessä lienee erilliset hiihto- ja ampumakilpailut? Jurvassa oli järjestetty 13.3.1927 suojeluskunnan sisäiset ampumahiihdot, joissa osanottajia oli ollut 24. Seuraavana talvena jäsentenväliset

hiihtoammuntakilpailut järjestettiin 28.1.1928. Menestystä jurvalaisten mainitaan saavuttaneen ampumahiihdon joukkuekisassa 1928, ilmeisestikin piirin sisäisissä kilpailuissa. Vuoden 1929 hiihtoammuntakilpailussa 20.1. oli 18 osallistujaa. Samana talvena Jurvan suojeluskunnan joukkue osallistui piirin talvikisojen hiihtoammuntaan. Vuonna 1932 Jurva voitti kolmannen kerran Suupohjan suojeluskuntien talvikisoissa ampumahiihdon, ja kiertopalkinto tuli lopullisesti Jurvaan. Suojeluskunnan omissa ampumahiihdoissa oli 13 osallistujaa.

Vuodesta 1931 kerrotaan: “Esikunta on näet kuluneena toimintakautena kiinnittänyt kaiken huomion uuden ajanmukaisen ampumaradan rakentamiseen, työt onkin jo saatu käyntiin, maa-alue ostettu, suunnitelmat tehty jne.” Ampumarata valmistui kaksi vuotta myöhemmin. “Rata on 12 tauluparin suuruinen varustettuna sementti-näyttöhaudalla (+ampumakatos). Ampumamaja on rakennettu hirsistä ja käsittää suuren tuvan ampujille, palkintotuomarien huoneen, avaran keittiön ja kaksi eteistä. Vinnille voidaan myöskin rakentaa huoneita tarvittaessa.

*Suojeluskunnan
ampumakatos Vainionpäänloukolla.
Kuva E. M. Reini.
Om. Kalevi Parkkamäki*

Ampumarata on suurenmoinen, ensiluokkaisesti tehty, avara ja käytännöllinen" kuvataan vuoden 1933 toimintakerptomuksessa. "Toivottavasti ei näin suuruusuntainen työ jää tuloksia näyttämättä, vaan antaa uusi ajanmukainen ampumarata uutta innostusta ampumaurheiluun ja nostaa Jurvan suojeluskunnan taas sille tasolle, missä se muutama vuosi sitten oli piirimme suojeluskuntien keskuudessa." Talven 1933 lumettomuus johti siihen, ettei suojeluskunta voinut järjestää tavanmukaisia ampumahiihto- ja murtomaa-hihtokilpailuja.

Vuonna 1934 "vasta valmistunut ampumarata vilkastutti selvästi ampumatointaa. Jurvan suojeluskunnassa järjestettiin 33 ampumakisat. Vähäluminen talvi hankaloitti hiihtotoimintaa. Ampumahiihtokisatkin jouduttiin perumaan". Närvijoen kyläosasto järjesti ampumahiihdot 3.3.1935. Kisaamassa oli 6 kilpailijaa. Vuonna 1939 "Suojeluskunnan poikaosasto osallistui Alavudella 12.2. talvikisoihin. - 14 km:n ampumahiihdon voitti sk-alokas Antti Tarkkanen pist.m. 343". Vuodelta 1941 mainitaan "sk:n järjestämä kilpailu hiihtoammunnassa 16.2.1941".

Juhani Lantto: Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin historia 1917-1944 -teos mainitsee seuraavasti: "Suojeluskunnan sisäisissä ampumahiihtokilpailuissa pärjäivät parhaiten Eino M. Vuorinen, Lauri Rintakoski, Antti Kakkuri, Akseli Martonen, Akseli Lepomaa, Niilo Marttila, sekä Urho ja Alpo Järvinemi".

Paikallispäällikkö Alekski Koski sai vauhtia jurvalaisten urheiluharrastukseen. Järvenpään Nuorisoseuran viereen rakennettiin urheilukentän läheisyyteen ampumarata 1920-luvun puolivälissä. Kirkonkylän Vainionpäänloukon ampumarata valmistui 1933, ja muihinkin kyliin tehtiin ampumaratoja. Kyläratioja oli ai-

nakin Niemenkylässä Välikytö, Metsäkylässä Huossanpaikalla, Sarvijoella Nuorisoseuran lähetyvillä ja Närvijoella Jänkynkoskella. Tainuskylässä sk-pojat harjoittelivat pienoiskiväärillä ammuntaa ja ampumahiihtoa Öystin omalla radalla.

1920-luvun loppu ja koko 30-luku olivat jurvalaisen ammunnan kulta-aikaa piirissä. Parhaimpina ampujina mainitaan Aarne ja Väinö Hahto, Sulo Tarkkanen, Arvo J. Hiipakka, Urho Järvinemi, Yrjö Kankaanpää ja Toivo Öysti. Hiihdon ja vapaa-urheilun kovimpia nimiä olivat Tauno Hautala, Väinö ja Aarne Hahto, Jussi Hakala, Jussi Parkkamäki sekä paikallisapäällikkö Alekski Koski.

Suojeluskuntien kyläosastoilla oli pienoiskiväärejä, ja näillä ainakin sotilaspojat harjoittelivat ampumahiihtoa, aivan nykypäivän malliin.

Pukkalan veljekset

Vihtori Pukkala ja Tauno Pukka, veljekset Kölöperistä, ovat tn. ensimmäiset jurvalaiset maailmalla mainetta saavuttaneet ampumahiihtäjät. Ampumahiihtoharrastus oli tarttunut veljeksiin, ja he harjoittelivatkin ampumahiihtoa Metsäkylän hyväksi rakennetulla ampumaradalla. Radan läheisyyteen tehtiin 2 km:n ja 4 km:n hiihtolenkit, joilla hiihto-osuudet suoritettiin. Metsäkylän kyläosasto aloitti radan rakentamisen 1930-luvun alussa, rakentajina lähinnä Pukan, Lehtimäen ja Huossan veljekset. Rakentamiseen tarvittu puut saatiin lahjoituksina, ja taululaitteiksi maalattiin pyöreitä lätkiä. Olikohan kyseessä Suomen ensimmäinen ampumahiihtotarkoitukseen rakennettu ampumahiihtopaikka?

Vihtori Pukkala edusti puolustusvoimissa rajavartiolaitosta ja osallistui muun muassa vuonna 1934 Saksan Garmisch-

artenkirchenissä Suomen, Saksan ja Italian väliseen partiohiihtokilpailuun. Täsähän joukkue hiihtää yhdessä ja välillä on ammuntaosuudet, laji on edelleenkin yksi sotilaiden MM-kilpailujen laji. Joukkueen johtajana oli vänrikki Karhunen, Vihtori edusti aliupseeria ja muuna miehistönä olivat kaartilaiset Niemi ja Antti Härkönen. Ammunnassa ammuttiin naruilla kiinnitettyihin punaisiin ilmapalloihin, ja tämä oli varsin haastavaa, jos sattui olemaan tuulinen sää.

Tauno Pukka saavutti välirauhan aikana 1941 Kuopiossa rajavartiolaitoksen partiomestaruuden. Kaakkois-Suomen partiota johti Tauno Pukka ja muut joukkueen jäsenet olivat Tauno Karvonen, Lyytikä ja Tauno Kirves. Sodan jälkeen Pukka edusti Porkkalan rajavartiota, jossa myös harrastettiin ampumahiihtoa.

Jurvan Urheilijain aika

Jurvan Urheilijat perustettiin vuonna 1941. Ampumahiihto tunki tukevasti seuraan, ja ampumahiihtokilpailuja lienee järjestetty jo 1950-luvulla Säläsjärvellä. Lajille haluttiin oma jaosto, JU:n suunnasta tulleesta vastustuksesta huolimatta. Itsekin lajia harrastanut nimismies Mauno Kaattari oli ampumahiihtoväelle hyvänä tukena, ja ampumahiihtojaosto näki päivänvalon 1962, ensimmäisenä puheenjohtajanaan Pekka Parkkamäki. Muut jaoston jäsenet olivat Martti Hautala, Soini Haavisto, Kalervo Hiipakka, Uuno Varpula, Reino Kuntola, Jaakko Pietilä, Eino Vuorinen, Aimo Lähteenmäki, Erkki Rantala, Kalle Huosionmaa ja Eino Hanka.

Seuraavana vuonna jaoston puheenjohtajana toimi Eino Vuorinen, ennen kuin Esko Vuorinen otti puheenjohtajuuden kuudeksi vuodeksi (1964-69). Erkki Vainionpää johti jaostoa viisi vuotta,

1970-74, ja Esko Vuorinen uudelleen 1975-79. Seuraavat kaksi vuotta menttiin Lalli Tarkkasen johdolla, ennen kuin alkoi Tapani Pietilän aika 1982-97. Vuonna 1998 jaoston puheenjohtajana toimi Olavi Penttilä.

Vuodelta 1962 (1.4.) löytyy seuraavainen lehtileike (tn. Vaasa-lehdestä), joka on otsikoitu "Jurvan Urheilijoilla ampumahiihdot":

"Sunnuntaina järjesti Jurvan Urheilijat ampumahiihdot Säläsjärven maastossa. Kilpailut olivat laatuaan ensimmäiset Jurvan Urheilijain toiminnassa. Hiihdettävä matka oli yleisessä sarjassa 8 km, ikämiehet ja 20-vuotiaat 6 km".

Ampumapaikkoja oli järjestetty kaksi. Alun hiihto-osuuden jälkeen ammuttiin 200 metrin etäisyydeltä makuulta, sen jälkeen hiihtotaival, sitten 100 metrin etäisyydeltä pystystä, jonka jälkeen hiihto-osuus maaliin. "Hiihtokeli oli erittäin raskas".

Tuloksia:

Yleinen sarja:

1. Esko Vuorinen	56.24	(8 os.)
2. Martti Parkkamäki	1.00.15	(4)
3. Veikko Pekkinen	1.04.07	(5)
4. Pentti Vuorinen	1.10.26	(2)
5. Pekka Parkkamäki	1.15.47	(4)
6. Eino Hanka	1.30.33	(3)

Ikämiehet:

1. Eino Vuorinen	1.03.50	(5)
2. Soini Haavisto	1.05.10	(2)
3. Toivo Mäkirinta	1.10.16	(1)
4. Arvo Yrjänäinen	1.17.15	(1)
5. Aimo Lähteenmäki	1.26.09	

20-vuotiaat:

1. Seppo Varpula	59.25	(4)
------------------	-------	-----

Ampumahiihdon pm-kilpailut 1964 keräsivät Vähäänkyröön kolmeen sarjaan jo lähes sadan harrastajan joukon. Matkana miehillä (yleinen) ja ikämiehillä (35 v) oli 20 km ja neljä ammuntaa. Yli-

ikämiesten (45 v) matkana oli 10 km ja ammuntoja kaksi.

Yleisen sarjan mestari oli Vaasan Hiihtäjien Matti Nikula. JU:n kilpailijoista parhaita olivat Esko Vuorinen 8. ja Jaakko Pietilä 11. Ikämiehissä Kyösti Tirri oli 9. Yli-ikämiehissä vain yhden laukauksen ohi ampunut Soini Haavisto voitti mestaruuden ja Reino Kuntola oli 10. Soini Haavisto lienee siis ensimmäinen jurvalainen ampumahiihdon piirin mestari. Vuoden 1961 pm-kilpailuissa Esko Vuorinen oli ollut jo Yleisen sarjan pronssilla Alavudella järjestetyissä kilpailuissa.

Esko Vuorinen ja itse tehdyt rullasukset 1962. Lehtikuva Esko Vuorisen kotialbumista

Keväthangilla 1963 Ähtärissä käydyissä pm-kilpailuissa Yleisen sarjan mestari oli Vaasan Hiihtäjien Esko Tuomisto. JU:n kilpailijoista parhaita olivat 7. Jaakko Pietilä, 8. Esko Vuorinen ja 15. Aarno Hankaniemi.

Vuodelta 1962 löytyy lehtiartikkeli, jossa Esko Vuorinen kertoo rullasukiharjoittelusta:

- Minulla on ollut jo viisi vuotta käytössä omatekoiset rullasukset ja olen saanut niistä vain myönteisiä kokemuksia. Nyt on myös seura hankkinut sellaiset ja ne ovat olleet jatkuvasti käytössä. Suksien pohjaan kiinnitettävät rullat eivät ole kumminkaan niin kalliita, etteikö jokainen kilpahiihtäjä voisi niitä hankkia. Seura kyllä hankkii niitä ensi kesäksi lisää, valotti Vuorinen 16.10.1962 ilmestyneessä lehdessä.

Jurvan Urheilijat ja Jurvan res. aliupseeriyhdistys järjestivät piirikunnalliset ampumahiihdot Jurvan kotiteollisuuskoulun maastossa 14.3.1965. Ampumapaikat olivat Klapurin pelloilla ja kilpailujen ylituomarina toimi nimismies Väinö Kaattari.

Tuloksia:

Yleinen 20 km

1. Jaakko Pietilä	JU	1.25,50
(6 min. lisäaika)
2. Esko Vuorinen	JU	1.26,43 (7)
3. Erkki Sinisalo	VaHi	1.33,33 (8)
4. Niilo Sippola	YJ	1.36,08 (18)
10. Pentti Vuorinen	JU	1.54,39 (25)
11. Osmo Levonen	JU	1.54,50 (23)

35-vuotiaat 20 km

1. Eino Norrgård	VaHi	1.35,22 (9)
2. Esko Kallio	KaVi	1.35,34 (9)
3. Veikko Nelin	KaVi	1.37,50 (10)
4. Heikki Hautala	U	1.40,54 (19)
6. Viljo Saarela	JU	2.01,53 (35)
7. Mauri Pekkinen	JU	2.26,25 (16)

45-vuotiaat 15 km

1. Soini Haavisto JU 1.17,39 (7)
2. L.M. Kauppi LLU 1.36,44 (15)
3. Kyösti Tirri JU 1.42,25 (23)

Nuoret 15 km

1. Matti Marttila JU 1.03,24 (3)
2. Jaakko Marttila JU 1.22,34 (17)
3. Pentti Nevala PeTo 1.25,59 (21)
4. Mikko Järviemi JU 1.30,25 (24)

Jurvan Reservin Aliupseerien Yhdistys on ollut erityisen aktiivinen ampumahiihdon saralla. Harjoituksia ja kilpailuja on pidetty aina yhdistyksen toiminnan aloittamisesta 1958 saakka. Reserviläisillä onkin merkittävä rooli jurvalaisessa ampumahiihtotoiminnassa.

Jurvalaisen ampumahiihdon kulta-aika alkoi lähestyä. Kilpailuissa ampumapaikkoina olivat ainakin Säläisjärven jää, Klapurin pellot ja Karikoski Tainuskylässä. Ampumahiihtoaseena oli kivääri, joten aseiden järeys asetti omat vaatimuksensa ampumapaikalle. Ampumahiihto kasvoi lajina Jurvassa jatkuvasti, ja nuorista kehittyi valtakunnan kärkiampumahiihtäjiä.

Jo talvella 1967 JU:n Kari Tikkala hätyytteli Nuorten sarjan SM-kilpailuissa mitalisijoja. Talvella 1968 Tikkala valittiin yhdeksi Suomen neljästä edustajasta Nuorten MM-kilpailuihin, jotka kisattiin Ruotsin Luulajassa. Kari oli Suomen hopeaa voittaneen viestijoukkueen ankkuri. Näin Kari Tikkala oli ensimmäinen JU:n ampumahiihtäjä arvokilpailuissa, ja tuomisina heti viestihopea.

Nuorten MM-kisojen jälkeen käytiin SM-kilpailut Haminassa, muun muassa Heikki Ikolan ensimmäiset SM-kisat. Nuorten (19-21 v) 20 km:n kilpailussa Heikki sijoittui hopealle kahden sakkominuutin rasittamana. Kullan vei Kouvolan Esa Hämäläinen. Viidenneksi kisasi Jorma Vainionpää, täsmälleen samalla hiihtoajalla kuin Ikola, mutta Vainionpää räjäytti neljä sakkominuuttia. Kari Tikkala oli 10. (8) ja Esko Rätti 19. (9). Ikolan hopea on ensimmäinen SM-mitali JU:n ampumahiihdon historiassa, vielä puhutaan kuitenkin Nuorten sarjasta. Kesällä 1968 kilpailtiin Säskylässä ensimmäiset ampumajuoksun SM-kilpailut. Heikki Ikola voitti Nuorten SM-kultaa ja

SM-kisat Mikkelissä 1969. Vasemmalta Heikki Ikola, Kari Tikkala, Soini Haavisto ja Jorma Vainionpää. Kuva Jorma Vainionpään kotialbumi

Yleisen sarjan viestissä JU:n joukkue oli pronssilla kokoonpanolla Jorma Vainionpää, Seppo Varpula ja Heikki Ikola.

Vuoden 1969 Nuorten MM-kilpailuisa Puolan Zakopanessa Kari Tikkala oli taas edustajamme. Henkilökohtaisessa kilpailussa (15 km) Kari oli 15. ja Suomi viestissä (3 x 7,5 km) jurvalaisen ankkuroimana 5. Vuoden 1969 Nuorten MM-kilpailujen valinnat aiheuttivat "parranpärinää" jurvalaisen ampumahiihtoväen keskuudessa. Kansalliseen kärkeemme nousutta Jorma Vainionpää ei valittu Tikkalan seuraksi kisajoukkueeseen, ja tästäköns jurvalaiset "nousivat takajaloilleen". Kun Ampumahiihtoliiton valitsijointa oli aikansa hiostettu, oli vastaus kuulunut, että "näyttäisi ulospäin tyhmältä, jos samasta seurasta olisi kaksi edustajaa".

Nuorten MM-kilpailujen jälkeen lajin SM-kilpailut olivat Mikkelissä. MM-kisajoukkueesta pudotettu ja tästä suivaantunut Jorma Vainionpää voitti puhtaalla ammunnallaan selkeästi mestaruuden. MM-edustajamme Kari Tikkala epäonnistui ammunnoissaan samoin kuin Jaakko

Jaakko Pietilä pystyammunnassa Niinistöjärvellä. Kuva Jaakko Pietilän kotialbumi

Marttilakin. Tikkala oli 31. ja Marttila 85. Yleisessä sarjassa Heikki Ikola oli kuudes ja JU:n nuori joukkue Yleisen viestissä seitsemäs (Kari Tikkala, Jorma Vainionpää, Heikki Ikola).

Kisattiin sitä kuitenkin Jurvassakin, esim. vuonna 1970 järjestettiin ampumahiihdon piirinmestaruuskilpailut. Olivatko nämä kilpailut Tainuskylän Kari-koskella? Tulostilaa:

EI →
Kotikoululla

Yleinen

1. Heikki Ikola	JU
2. Markku Rintala	KuKu
3. Kari Tikkala	JU
6. Jorma Vainionpää	JU
18. Veikko Vainionpää	JU
24. Reijo Koski	JU

Ikämiehet

1. Erkki Ala-Honkola	KuKu
6. Erkki Vainionpää	JU
7. Antti Kentta	JU
9. Esko Vuorinen	JU
18. Heikki Hautala	JU

Yli-ikämiehet

3. Soini Haavisto	JU

Nuoret

1. Esko Kuntola	JU
9. Jyri Ketola	JU

Ensimmäiset pienoiskivääreillä ammutut ampumahiihdon SM-kilpailut kisattiin 18.3.1973 Kurikassa. Yleisessä sarjassa (20 km) JU:n Heikki Ikola oli hopealla ja Jorma Vainionpää neljäs. Kullan voitti Suomenjoen Vasaman Mauri Röppänen. M45-sarjan 15 km:llä Soini Haavisto oli seitsemäs. Nuorten (19-21 v) sarjassa Erkki Antila oli 9., Erkki Tsupukka 12. ja Kari Saarela 13.

SM-viestit kilpailtiin 1973 Kuopion Rissalassa. Voiton vei Suomenjoen Vasama, mutta Jurvan Urheilijat kolkuttelivat jo kannoilla, viestinviäjänä Kari Saarela,

Jorma Vainionpää, Erkki Antila ja Heikki Ikola. JU:lle siis 4 x 7,5 km viestissä hopeaa.

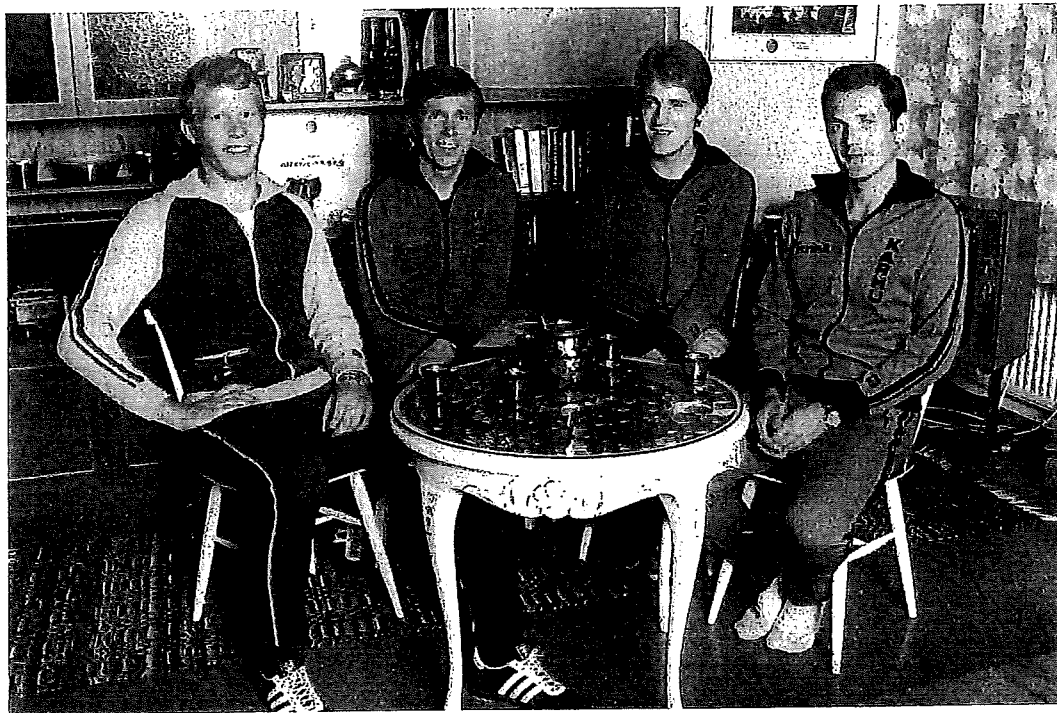
Vuonna 1974 Yleisen sarjan SM:n (20 km) voitti Imatran Hiihtäjien Juhani Suutarinen, hopeaa Punkalaitumen Kuntoon siirtynyt Heikki Ikola ja pronssia JU:n Jorma Vainionpää. 1975 Erkki Antila voitti pienoiskiväärillä nuorten (21 v) SM:n ennen kuin otti Yleisen SM-kisat haltuunsa vuosikausiksi. Antila voitti viidesti peräkkäin (1976–80) pikamatkan mestaruuden ja normaalimatkillakin kolme putkeen vuosina 1977–79. Ikola voitti normaalimatkan mestaruuden 1981.

Jurvalaiskolmikko Jorma Vainionpää, Kari Saarela, Heikki Ikola otti Mauri Lahtelalla täydennettynä viisi viestimestaruutta Punkalaitumen Kunnan riveissä vuosina 1976, 77, 78, 79 ja 81.

Jurvalaiset maailman huipulla

Nuorten MM-kilpailut

Kari Tikkanen (1968 ja 1969) jälkeen seuraava jurvalainen Nuorten MM-kilpailuissa oli Erkki Antila USA:n Lake Placidissa 1973. Henkilökohtaisessa kilpailussa Erkki oli sijalla 19, mutta viestistä oli tuliaisina hopea. Vuonna 1974 kilpailtiin kahdet kisat. Korkeapaineaseilla (käytännössä vielä siis kivääreillä) Neuvostoliitossa Valko-Venäjän Minskissä ja pienoiskivääreillä Kurikassa. Minskissä Erkki oli pikamatkalla (10 km) hopealla ja normaalimatalla (15 km) kuudes. Viestissä kurikkalaiset Osmo Männistö ja Keijo Kuntola sekä jurvalainen Erkki An-

Jurvan viestinelikko 1977–79. Vasemmalta Erkki Antila, Jorma Vainionpää, Kari Saarela ja Heikki Ikola. Kuva Valokuvaamo K. Puskala. Om. Heikki Ikola

tila voittivat mestaruuden. Kurikassa Erkki oli pikamatkan neljäs ja normaalimatkan kuudes. Sama viestikolmikko sijoittui nyt hopealle. Italian Anterselvassa 1975 Erkki oli Suomen pronssille tullessa viestijoukkueessa.

Matti Tarkkanen edusti Suomea Italian Anterselvassa 1983 ollen pikamatkalla 20. ja normaalimatalla 31. Vuotta myöhemmin kisattiin Ranskan Chamonix:ssä, jossa Matti oli pikamatkan 11. ja normaalimatkan 18. Matti Tarkkasen kolmannet MM-kisat olivat 1985 Sveitsin Eggissä.

Juha Pietilä kisasi kolmesti Nuorten MM-kilpailuissa. Ensimmäisen kerran Sveitsin Eggissä 1985. Seuraavana talvena kisattiin Falunissa Ruotsissa. Pikamatkalla sijoitus oli 35. ja normaalimatalla 42. sekä viestisijoitus 7. Juha Pietilän kolmannet Nuorten MM-kilpailut olivat kotimassa Lahdessa 1987. Nyt Pietilä oli pikamatkalla 17., normaalimatalla 20. ja Suomen viestijoukkueessa 6.

Elina Hakamäki edusti maattamme Nuorten MM-kilpailuissa 1999, jolloin kilpailtiin Slovenian Pokljukassa. Pikamatkalla sijoitus oli 22. ja normaalimatalla 61. Viestissä tuli vielä 10. sija.

Timo Antila kisasi 1998–2000 kolmesti Nuorten MM-kilpailuissa. Ensimmäiset kilpailut olivat Quebecissä Kanadassa, jossa sijoitukset olivat pikamatkalla 32. ja normaalimatalla 29. Seuraavana vuonna Slovenian Pokljukassa Antila oli pikamatkan 27., takaa-ajon 21., normaalimatkan 25. ja viestissä Suomen joukkueessa 8. Kolmannet Nuorten MM:t olivat Itävallan Hochfilzenissä. Nyt sijoitukset olivat pikamatkan 7., takaa-ajon 12., normaalimatkan 28. ja viestissä Suomi oli 4.

Olympialaiset

Heikki Ikola kisasi kolmissa olympialaisissa; 1972 Sapporossa Japanissa, 1976 Innsbruckissa Itävällässä ja 1980 Lake Placidissa USA:ssa. Sapporosta oli tuliaisina viestihopea. Innsbruckista saavutuksena oli hopeaa sekä viestistä että 20 km:ltä. Lake Placidissa suomalaiset ampumahiihtäjät sairastelivat koko kisojen ajan, eikä Ikolakaan pystynyt osallistumaan kuin 20 km:n kisaan, jossa sijoittui 18:nneksi.

Erkki Antila ja Kari Saarela (Punkalaitumen Kunto) olivat Lake Placidissa 1980. Antila oli pikamatkalla (10 km) 12. ja normaalimatalla (20 km) viides. Antila ja Saarela olivat Suomen seitsemänneksi sijoittuneissa viestijoukkueessa.

Isänsä Erkin lailla koko uransa JU:ta edustanut Timo Antila edusti Suomea olympialaisissa kahdesti. Vuonna 2002 Salt Lake Cityssä USA:ssa ja 2010 Vancouverissa Kanadassa. Salt Lake Cityssä pikamatkan sijoitus oli 19., takaa-ajossa 32. ja normaalimatalla 41. Vancouverissa Timo Antilan sijoitukset olivat pikamatkan 41. ja takaa-ajon 52.

Sapporossa 1972 avasi olympiauransa myös jurvalainen ja JU:ta seuratasolla edustanut Hilkka Kuntola. Kaksien seuraavien kisojen aikoihin Kuntola edusti jo Tampereen Pyrintöä. Hilkka saavutti hiihdossa neljä olympiamitalia, kaikki hopeisia. Henkilökohtaiset hopeat tulivat Lake Placidissa 1980 niin 5 km:n kuin 10 km:n matkoilta. Viestihopeat tulivat 1972 Japanin Sapporosta ja 1976 Itävallan Innsbruckista.

MM-kilpailut

Heikki Ikolan ensimmäiset MM-kilpailut olivat 1971 Hämeenlinnassa ja viimeiset 1982 Minskissä Neuvostoliiton Valko-Venäjällä. Kaikkiaan Ikola edusti maattamme

kymmenissä aikuisten MM-kilpailuissa. Henkilökohtaisen MM-kullan Heikki voitti kolmesti: kiväärillä 1975 Italian Anterselvassa ja 1977 Norjan Lillehammerissa sekä pienoiskiväärillä 1981 Lahdessa, kaikki 20 km:n normaalimatalla. Ikola onkin ainoa ampumahiihtäjä maailmassa, jolla on henkilökohtainen MM-kulta sekä korkeapaineaseelle että pienoiskiväärillä. MM-viesteistä Suomen Mister Ampumahihdolla on yksi kulta ja kolme hopeaa.

Erkki Antila edusti Suomea MM-kilpailuissa vuosittain 1977–1983, kaikkiaan kuusissa kisoissa. Erkin palkintokaappia koristavat viestihopeat 1977 Norjan Lillehammerista ja 1979 Saksan Ruhpoldingista. Lahden MM-kilpailuissa 1981 Erkki oli hopealla pikamatalla ja pronssilla Ikolan voittamalla normaalimatalla.

Kolmas jurvalainen MM-kilpailuihin saakka yltänyt ampumahiihtäjä oli Timo Antila, joka kilpaili kaikkiaan kymmenissä MM-kilpailuissa 2001–2012. Parhaat sijoitukset olivat viestin 5. sija Pokljukasissa Sloveniassa 2001 ja henkilökohtaisissa kilpailuissa pikamatkan 31. Östersundissa Ruotsissa 2008.

Haasteviestit

Jurvalainen ampumahiihtoväki sai 1970-luvulla huomata omiensa pärjäävän vähintäänkin hienosti suomalaisella ampumahiihtokartalla ja kansainvälisestikin. Jo Sapporon olympialaisissa viestin hopeajoukkueessa viestiä vienyt Heikki Ikola sai huomata, että muutkin jurvalaiset alkoivat olla kansallista kärkikaartia. Maajoukkueen ovia kolkuttelivat Ikolan vanavedessä muun muassa Jorma Väinönpää, Kari Saarela, Kari Tikkala ja nuori Erkki Antila. Näistähän vain Antila edusti enää JU:ta, Tikkala oli vaihtanut Riihimäen Kiskoon ja Ikola, Väinönpää

ja Saarela Punkalaitumen Kuntoon. Esko Vuorisen päässä syntyi yltiöpäinen ajatus; haastetaan Jurvan porukalla muu Suomi viestiin.

Ensimmäinen Jurva–Muu Suomi -viesti kilpailtiin 11.4.1976. Ampumapaikka rakennettiin Klapurin pelloille, ja sieltä hiihtokierrokset suuntautuivat silloisen kilometrin mittaisen pururadan suuntaan. Kilpailu alkoi dramaattisesti, sillä Jurvan aloittaja Erkki Antila tipautti makuuämmunnassa kaikki viisi taulua suoraan lippaalta – väärästä taulusta! No, varapatruunatkin osuivat, nyt omaan tauluun, ja Erkille tuli "vain" kaksi sakkokierrosta. Antila ehti makuupaikan huolimattomuudestaan huolimatta silti ykkösenä ensimmäiseen vaihtoon. Kun joukkueen viestin jatkajat Kari Tikkala, Kari Saarela ja Heikki Ikola suoriutuivat osuuksistaan mallikkaasti, oli suomalaisen ampumahiihdon kaapinpaikka osoitettu muulle Suomelle ensimmäisen kerran.

Monet kilpailun järjestäjistä ja katsojista muistavat, että tuon ensimmäisen viestin järjestämisen onnistuminen oli yhdestä päivästä kiinni. Kilpailua seuraavana päivänä viestiä ei olisi nimittäin enää voitu kisata. Lämmennyt sää aiheutti sen, että peltojen poikki kulkenut taulujen näyttösuojana toiminut laskuoja oli ääriään myöten täynnä vettä viestin jälkeisenä päivänä. Näyttösuojat vaativat tuohon aikaan omat toimitsijansa, jotka huolsivat tauluja kilpailun aikana. Tuolloin makuuammunnan osumakohtina käytettiin taulukehikkoon pingotettuja peltisiä "prikkoja", jotka osuttaessa lensivät tilastaan pois. Pystytauluina toimivat mustiksi värjätty lasikiekot, jotka särkyivät lasiin osuttaessa. Niin, paitsi silloin kun ne eivät särkyneet osumasta huolimatta. Joskus, harvoin toki, kävi niin,

Jurva - Muu Suomi Klappurin pelloilla 1976. Erkki Antila edellä, kannoilla Simo Halonen. Kuva Mauri Kananoja. Om. Jouni Rinta-Keturi

että lasiin tuli vain luodin lävistämä reikä. Tällaisessa tilanteessa toimitsija auttoi apukepin avulla taulun rikki. Piilossa olleet toimitsijat olivatkin täystyöllistettyjä kilpailujen aikana, ja heidän paikkana oli taulujen alapuolella ollut näyttösuoja.

Talvella 1977 ampumapaikka rakennettiin hiekkamonttuun Kauhajoentien varteen, nykyisen Säläishallin tanssilavan liittymän viereen. Jurvan joukkue ei nytkään saanut vastusta, vaan seurajoukkueet ja muun Suomen maajoukkue sai jälleen kylmää kyytiä ampumahiihtovaltikkaa tiukasti pitäneiltä jurvalaisisänniltä. Jurvan joukkue kilpaili nyt kokoonpanolla Erkki Antila, Jorma Vainionpää, Kari Saarela ja Heikki Ikola. Yleisöä oli jälleen ampumapaikan, hiekkamontun, reunukset pullollaan!

Jurvalaisen ampumahiihtoväen "hulhuus" ei osoittanut laantumisen merkkejä, päinvastoin. Yltiöinnokkaat ampumahiihtoaktiivit ottivat itselleen valtavan haasteen ja rakensivat huippunykyaikaisen ampumahiihtostadionin, Pohjois-

maiden ensimmäisen. Kun kahdesti muuta Suomea kouluttanut jurvalaisjoukkue oli voimissaan, päätettiin haastaa maajoukkueet kautta maailman. Järjestettiin Jurva-Muu Maailma -viesti!

Esko Vuorinen ja Pentti Kananoja olivat ampumahiihtostadionin rakentamisvaiheen kantavat voimat. Stadion suunniteltiin ja rakennettiin Eskon johdolla Pentin hoitaessa paperisotaa. Itse rakentamiseen tarvittiin tietenkin valtava määrä kökkäväkeä, ja toki Jurvan kunnan rooli oli merkittävä. Myös varusmiehet olivat apuna siltojen rakentamisessa ja latureittien raivaamisessa.

Valtavassa väenpaljoudessa kylpenyt ampumahiihtostadion sai tulikasteensa kevättalvella 1978, kun Jurvan päänahkaa yrittivät kotimaisten seurajoukkueiden lisäksi Ruotsin, Norjan, Neuvostoliiton ja Suomen maajoukkueet. Siis silloiset maailman kärkimaat. Vuorinen ja Kananoja olivat jo alkukaudesta käyneet Saksan Ruhpoldingin kilpailuissa "värväysmatkalla", puhumassa maajoukkueita Jurvaan.

Uudella kotistadionilla kisannut viestinelikko Erkki Antila, Jorma Vainionpää, Kari Saarela ja Heikki Ikola joutuikin tiukalle Neuvostoliiton kanssa. Jurvalaiset suoriutuivat osuuksistaan hienosti, ja Jurvan joukkue piti johtopaikkaa jokaisessa vaihdossa. Ankkurisuudella Neuvostoliiton Vladimir Barnachov teki huippusuorituksen ja pääsi viimeiselle, pysty-ampumapaikan jälkeiselle, hiihto-osuudelle jopa parinkymmenen metrin johtotasemassa Heikki Ikolaan. Johto ei kuitenkaan kestänyt, vaan Ikola ohitti venäläisen loivassa nousussa vanhalle kilometrin pururadalle tullessa. Maalissa Ikola ja Jurva oli 10 sekuntia ennen itänaapurin ankkuria. Suomen 1-joukkue oli kolmas, seuraavina Suomen 2-joukkue, Norja, Kurikan Ryhti, Ruotsi, Kainuun Hiihtoseura, Suomi 3, Suomussalmen Rasti 1, Jurva 2 (Erkki Tsupukka, Heikki Vuorinen, Kari Tikkala, Ari Vainionpää), Vähänkyrön Viesti, Köyliön Lallit ja Suomussalmen Rasti 3.

Vuoden 1979 viestiin saatiin maajoukkueista vain Ruotsi ja Norja Suomen lisäksi. Seurajoukkueita kuitenkin riitti, ja viestiin osallistui kaikkiaan 20 joukkuetta. Nyt se sitten sattui, Jurva ei voittanutkaan, vaan jäi toiseksi! Tosin ei tätä juuri kukaan muista, ei ainakaan Jurvassa. Kukaan jurvalaisnelikosta Antila, Vainionpää, Saarela ja Ikola ei yltänyt aivan huippusuoritukseen, ja niin tämän viestin voitti Etelä-Pohjanmaan Piirijoukkue. Voittajajoukkue olisi melkein voinut olla nimeltään Suomen maajoukkue miinus jurvalaiset, niin kova oli tuolloin taso Etelä-Pohjanmaalla. Voittajajoukkueessa viestiä veivät Tapani Köykkä, Mauri Munkari, Risto Olli ja Keijo Kuntola. Kolmanneksi sijoittui Suomi 1 (Simo Halonen, Tapio Piipponen, Mauri Lahtela, Antti Narmio), sitten seurasivat Norja, lisve-

den Kiri, Jurva 2 (Erkki Tsupukka, Jaakko Laitila, Kari Tikkala, Ari Vainionpää), Suomi 2 ja Ruotsi.

Tuohon loppuivat Jurvan ampumahiihtoviestit muuta Suomea ja eri maiden maajoukkueita vastaan. No, ei tokikaan sen takia, että "takkiin tuli". Seuraava talvi 1980 oli olympiatalvi, ja viestin järjestäminen ei enää aikataulujen puolesta ollut mahdollista. Neljä komeaa ja merkittävää viestiä jäi kuitenkin jurvalaiseen, suomalaiseen ja koko maailmankin ampumahiihtohistoriaan pysyvästi!

Stadion on sittemmin toiminut lukuisien SM-kilpailujen näyttämönä, kansallisista ja muista kilpailuista puhumattaakaan. Järjestettiinhan stadionilla 1985 ampumahiihdon Pohjoismaiden mestaruuskilpailutkin.

Merkittävä luku jurvalaisessa ampumahiihdon historiassa on sekin, että ampumahiihtäjä Heikki Ikola valittiin kahdesti Vuoden Urheilijaksi Suomessa. Vuodet olivat 1975 ja 1981.

Lähteet:

Jurvan suojeluskunnan pöytäkirjoja ja päiväkirja 1917-18.

Jurvan suojeluskunnan vuosikertomukset 1919-1943.

Laitto Juhani 1997: Kytösavun mailta. Etelä-Pohjanmaan suojeluskuntapiirin historia 1917-1944. Gummerus Jyväskylä.

Hernesharju Esko 1996: Sk-poikatyöstä sotilaspoikiin Etelä-Pohjanmaalla. Etelä-Pohjanmaan Sotilaspoikien perinnekilta.

Arponen Antti A. 1984: Kultaa, kunniaa ja sakkokierroksia. Suomen Ampumahiihtoliitto.

Lehtileikkeet ja haastattelut.

Tämän kotiseutukirjan artikkelit:

3. Hyvät lukijat	54. Eino Anselm Wiik
Kalervo Puskala
4. Jurvan rintamamiesyhdistys 1935-1944
Tapani Tikkalä	55. Närvijoen nurisoseuran
Matintuvalla
Antero Mäntylä
20. Nimi Jurva
Matti Lehtiö	63. Jurvalaisen ampumahiihdon
historiaa
Jouni Rinta-Keturi
22. Lions Club Jurva 1963-2013
Matti Mikkilä	76. Jurvalaiset opettajat Lotta Svärd-
ja suojeluskuntatyössä
Seija-Leena Nevala-Nurmi
29. Häpeärangaistuksia
Aarre Äystö	88. Maanmittaus Jurvassa
Vainionpään ja Perän uudistilojen
kartoitus vuonna 1707
Jari Viitala
32. Jurvalaiset osana Majurin komppaniaa
Matti Lehtiö	91. Kestinturve
Martti Santtila
36. Purolä - Jurvan ensimmäinen huvilä
Marianne Koskimies-Envall	94. Maitoa, kurnaalia, voita
Eino Vettenranta
43. Lauri Mäntylä ja hänen huonekalu-
tehtaansa
Juhani Pajunen	
49. Muistoja Joupista
Kirsti Junturä	